

ההמנהג הרחב

פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגייתין טבין
שנשמעו מפיק הגהצ' מורינו שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

■ "הפך הנגע את 'עיניו'"

מורינו שליט"א דיבר אודות צרת עין ולשון הרע, ואמר: מצינו בפרשתינו (ויקרא יג נה) **"וראה הכהן אחרי הכיבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את 'עיניו' וגו'"** משמע דהיינו ש'עיניו' הרע עוד לא נתהפך לטובה ע"כ עדיין טמא הוא.

שאלו למורינו שליט"א: מה יש ומותר לחשוב טוב על החוטא?

ענה מורינו שליט"א: מובא בשם הרה"ק ר' פנחס קאריצער זי"ע כי המלאכי שמירה של האדם הם המחשבות של האדם אם זוכה וחושב מחשבות טובות אזי יש לו שומרים טובים ולהיפוך ח"ו להיפוך. ע"כ מאד צריכין להשתדל לחשוב רק הטוב של הזולת אף אם נמצא בו מה שאינו טוב.

ולדאבוינו נמצא בעולם רוח של מחלוקת, ויתכן שכך צריך להיות עם פורצי גדר, אבל צריכין לזכור אשר צריכין לאחוז החבל מב' ראשים, היינו אף מצד אחד יודעים הרע של האדם, עכ"ז יש להסתכל על הטוב והשתדל לדון את כלליות האדם לכף זכות כי מקומו ואופן גידולו גרם לו, [כמובן שמעשיו אין לדון כאלו עושה טובה, וכמו שדיברנו ענין זה בזמן אחר], וכמו שמצינו שהתורה הק' בהפרשה של נגעים אומר **"אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת"**, מכנה את הנגע בעור בשרו והיינו שזה לא עצמי, וכן אינו אומר 'אדם מכם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת' כמו שכתוב בקרבנות אדם **"כי יקריב מכם קרבן לה"**, שזה היה כמו לזלזל להציבור, חזינו דאף המצורע אשר 'בדד' ישב מחוץ למחנה, עכ"ז במה דאפשר חס עליו הכתוב.

(צפרא דשבתא טהרה שנת תשע"ד לפ"ק)

לאור הזמן

■ דברי הדרכה לימי בין הזמנים

שאלו למורינו שליט"א: מה יעשה בימי הבין הזמנים הללו הממששים ובאים.

ענה מורינו שליט"א: בימי בין הזמנים הללו וקודם חג אשר כל אחד טרוד בצרכי החג וקשה להרבות בלימוד התורה ע"כ מה טוב להרבות בחסד, ולדוגמא שלא יכעוס בביתו בעת שלא עושים כרצונו, ושיהיה לנו עין טובה, **"צו פארגינען דאס א צווייטער רעכט אפ א געשמאקע סדר"** [עין טובה על השני שעורך ה'סדר' עם גישמאק], וכן **"צו געבן א בענק צום רבש"ע"** [לכסוף להרבש"ע], וכמבואר בזוה"ק אשר **"לית רעותא טבא דאיתאבד"** וזה אשר ישאר ממנו - הגוטע רצונות.

(שב"ק טהרה שנת תשע"ד לפ"ק)

חג האמונה

■ 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג'

כאשר כלל ישראל היו נתונים בצרה בעת מלחמת סנחריב אמר הכתוב (ישעיה ל, כ"ט) **"השיר יהיה לכם כליל התקדש חג"** - שאמר להם הקב"ה שיהיה להם ישועה גדולה ושמחה רבה עד שישירו 'כליל התקדש חג', שאז נפתח פיהם של ישראל לשיר ולהודות לה'.

ובדברי חז"ל מצינו בכמה מקומות (ראה פסחים ק"ז ע"א, ירושלמי סוכה פ"ג ה"י, זוה"ק אמור קא ע"א ועוד) שישנם עשר שירים נפלאים בעולם, והשיר העשירי הוא שיר נפלא מאוד, הוא השיר שרביה"ק דיבר עליו בקדשו ח"י ימים קודשם הסתלקותו - באמירת התורה (ח' תנינא) בראש השנה האחרונה לימי חייו - שהוא **"שיר שיתער לעתיד"** כמובא בתיקוני זוהר.

[וזהו אכן האי שיר "פשוט כפול משולש ומרובע", דהיינו: 'פשוט' המכוון לאות י' משם הוי"ה, 'כפול' לאותיות י' ה', 'משולש' הם י' ה' ו', 'מרובע' הם י' ה' ו' ה', והוא שם אחד של: י, י' ה', י' ה' ו', י' ה' ו' ה', אשר נקרא "פשוט כפול משולש ומרובע" שהם עשר אותיות כנגד עשרה מיני נגינה].

ושיר זה הוא התכלית - שיא הנגינה! ושם זה עולה בגמטריא כמספר ע"ב, כי הכנור עליו יתער השיר יהיה כביכול כנור של ע"ב נימין.

והשיר העשירי הנפלא הזה יתער בעת תחיית המתים שאז תתחדש הבריאה, שאז יהיה בירור כזה - תענוג רוחני שאין לשער כלל, שנזכה לעתיד בעז"ה.

במדרש תנחומא (פרשת בשלח) מובא דבר מופלא - שלא הובא במדרשים אחרים, כי כל המדרשים מתחילים לחשב עשר השירים מ'אז ישיר', אמנם המדרש תנחומא מביא פסוק הנ"ל 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג' ומחשבו כשיר ראשון, **שאינו יצאו ממצרים היה שיר נפלא ומיוחד!**

כי כאשר יצאו ממצרים והשי"ת הוציאם ממסגר גלות הדיבור, אז זכו לחירות הדיבור ושרו לפניו שיר נפלא ונורא! ומה היה שיר זה לא ידענו, אך היה זה שיר אשר הכתוב מעיד על רוממותו - 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג', וכפירש"י שם **"כמו שאמרתם שיר של הפסחים במצרים"**.

■ 'והלילא פקע איגרא'

והארה נפלאה זו נמשך על בני ישראל בזמן הבית, כמבואר בגמרא (פסחים פה ע"א) **"כזיתא פסחא, והלילא פקע איגרא"**, וכפירושו של רש"י: 'חבורות גדולות היו נמנין עד שלא היה הפסח מגיע לכל אחד כי אם כזית מן הפסח, והלילא פקע איגרא' לקול המולת ההמון מההלל דומין כאילו הגגין מתבקעים, שהיו אומרים ההלל על הפסח כדתנן לקמן (דף צה ע"א) הראשון טעון הלל על אכילתו, **שהיו אומרים את ההלל בקול גדול ובהתלהבות נפלא כזה, עד שהיה נדמה ממש כאילו הגגין מתבקעין!**

■ פה ס"ח - דיבורים של חיים"

על-כל-פנים, עפ"י קבלה מובא (ראה ליקוטי תורה להאר"ז ל פרשת עקב ועוד) **שהארת הנשמה של האדם הוא כפי דיבורו!**

ומובא בשם האר"י הקדוש (ספר הליקוטים שמות פ"ב) ש"פרעה" הוא אותיות **"פה רע"**, ו'רע' הוא 'מות' כמו שכתוב (דברים לו, טו) 'את המות ואת הרע', וכאשר כלל ישראל יצאו ממצרים לחירות מתחת יד פרעה אז נעשה "פסח" שהוא "פה סח", ס"ח עולה בגימטריא "חיים", **שהפה סח דיבורים שהם חיים, דהיינו לעסוק בתורה; בתפילה; בדיבורי אמונה; זהו "חיים"**, משא"כ שאר דיבורים של לשון הרע, רכילות, מחלוקת, דיבורים שאינם עדינים חלילה, הלא המה "מות", ואפילו סתם דברים בטלים ומבוטלים.

■ 'הרחב פיך ואמלאהו'

וזהו כוונת הכתוב (תהלים פא, יא) **"אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים"** וכיון שהדיבור יצא מהגלות, לכן **'הרחב פיך ואמלאהו'** - פתח פיך ודבר!

וזהו הלשון **"הרחב פיך רעד ברייט צום אויבערשטן! דבר בהרחבה להשי"ת! רעד ארויס אינגענצן!** וכלשונו הקדוש של רביה"ק (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ה): **"ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך!"**

ונכלל בזה גם הודאה על כל הדברים שצריך להודות עליהם, כי כל העניינים צריכים להיות מקושרים להשי"ת - בתפילות ובהודאות!

ואכן רביה"ק ומוהר"ן מרחיבים ומאריכים הרבה על עוצם כוח הדיבור דקדושה!

■ השגה בספירת מלכות'

ועלינו לדעת, שכל אבר של האדם מרמז על עניינים גבוהים ורמים, וכמאמר הכתוב (בראשית א, כ"ז) **"בצלם אלקים ברא אותנו"** - 'צלם אלקים' הן המה העשר ספירות הקדושות דאצילות שהם 'למעלה מן הזמן', 'למעלה מן המקום', שאפילו בספירה הראשונה - הגבוהה ביותר - אף שם נתגלה השי"ת פחות מכפי האמת, ובספירה השניה הגילוי פחות יותר וכן הלאה, עד הספירה התחתונה שהיא ספירת מלכות - שהיא בחינת מלכות פה - שם הוא נתגלה כמלך בורא ומנהיג, ושם יש לנו כבר איזה שהיא אחיזה והשגה, אך הוא יתברך בעצמו הוא גבוה מעל גבוה הרבה למעלה מזה, רק אנו נאחזים בו יתברך בהשגה זו שאנו יכולים להשיג.

■ 'אודיע אמונתך בפי'

ורביה"ק אומר (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ד): **"אמונה תולה בפה של אדם בבחינת אודיע אמונתך בפי"** (תהלים פט, ב), שכאשר האדם מדבר מאמונה - זהו אמונה!

המכוון בזה הוא, שהרי כל יהודי יש לו אמונה, רק לפעמים האמונה היא בגלות, וכדי לגלות ולהוציא את האמונה מהגלות הוא ע"י הדיבור, "רעד פון אמונה - איז דאס אמונה", תדבר דיבורי אמונה - זהו האמונה המוסתרת אצלך! זאת ועוד שע"י דיבורי אמונה מתחזקת האמונה ביתר תוקף ועוז!

ומובא בקבלה מצדיקי קמאי שהפרש בין צדיק אחד לשני הוא כפי בירור האמונה! והוא דבר שאין לו גבול וסוף! כי השי"ת ב"ה הוא "אין סוף" ואין לו שום גבול!

ורביה"ק מסיים שם שלכן צריך להיזהר מאוד מדיבורי כפירה ואפיקורסות: 'אף על פי שאינו אומרם בליבו, היינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר ח"ו, רק שהוא חוזר ואומר דברי אפיקורסות ששמע מפי אחרים והוא מתלוצץ מהם, אעפ"כ גם צריך ליזהר מאוד, כי הדיבור הזה של כפירה מזיק לאמונה.'

הדיבור יש לו כוח גדול, בין לטוב ובין למוטב!

■ 'ומגיד לאדם מה שיחו'

ומקרא כתיב (עמוס ד, יג) **"כי הנה יוצר הרים ובגרא רוח ומגיד לאדם מה שיחו"**, השי"ת ברא 'הרים' שהוא דבר גשמי וחזק, וכמו כן ברא "רוח" שהוא דבר רוחני יותר וחזק יותר כמו שכתוב (מלכים-א' יט, יא) **"וְרוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים"**, ורוח הוא הקול אפילו בלא דיבור והוא עצמו "מפרק הרים ומשבר סלעים", ועל זה מסיים הכתוב **'ומגיד לאדם מה שיחו'** - דהיינו שזה מגיד חאדם מה גדול כוח שיחו - קול עם דיבור!

זהו אכן העבודה של פסח, לצאת מגלות הדיבור, לדבר אל השי"ת, לבקש ממנו ולהודות ולהלל לפניו על כל פרט ופרט! ועל ידי זה נזכה שהתפילה בעצמה תהיה ראויה ונכונה וחזקה יותר, שיהיה **'כדבר איש אל רעהו'**.

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מוריני שליט"א לאור הזמן והפרשה

■ חומרות יתירות

י"ב"ה כ"ג ניסן תשל"ח ירושלם ת"ו בב"א אחדשה"ט ומאוה לשמוע אך טוב וחסד.

הגיעני מכתבך והטרדות רבות, ואתגר להשיבך כפי מה שיזדמן לעת עתה. מענין השיחה של חומרות דע לך כי כמו שכמעט שאין משנה בחז"ל שאין על זה בגמרא "הכא במאי עסקינן" וכן כל דברי חז"ל סביב המשנה, כי כל דבריהם נאמרו לפני חכמים ונבונים שהבינו על איזה אופן מאמרם קולע לאמת הברורה, וכן היו כל דברי הצדיקים, שהיו ברוכים ומובנים מאד למי שעמד אז לפניהם, באיזה אופן נאמרו ומה היה אז קודם שעל זה עלתה שיחתם.

כן מובנת מאד כוונת השיחה בענין החומרות, כי יש אנשים שמחמירים ומהדרים ומרגישים נועם והתעלות ע"ז ואין זה נקרא חומרות יתירות, כי אם עבודת השי"ת והידורי מצוה, וכן הכרתי זקני אנ"ש כמו הרה"צ ר' שלמה וועקסלער עה"ש, שהיה מחמיר, ואמנם גילה תמיד שלא להתלמד ממנו מחומרותיו.

וכן הרה"צ ר' אברהם שטערנהארץ עה"ט, היה זהיר וזריז במצות. ויש סיפור עליו שבעת שהעריבים כבשו את עיר העתיקה בשנת תש"ח, יום שישי בערב היה, ויצאו כולם בבהלה מעיר העתיקה, וחנו בהתחלת ליל שבת בהר ציון הסמוך, ולא היה אדם שדעתו היתה מיושבת עליו באותן שעות קשות ונוראות להוציא רביעית יין מביתו כדי לקדש על היין, זולת ר' אברהם שהיה כבר זקן אז בן פ"ג שנים ויותר, נטל עמו צלוחית יין לקידוש. והגאון הצדיק רבי זאב מינצבערג עה"ש רב העיר העתיקה, התפעל מאד על שזכה ר' אברהם דבר זה בתוך הבהלה הגדולה הזו.

וכן הרה"צ ר' אפרים"ל עה"ש היה עמקן גדול, וכל דבר שעשה ראה שיהיה בתכלית לפי הלכה, ורק היה זהיר שלא יצא מזה עצבות והפרעת המוחין.

וכן הכרתי עוד ועוד יראים ושלמים מהדרי במצות קלות כחומרות, מתוך אהבה ויראה וחיות ודבקות בבורא ית"ש.

1. ספר אוסף מכתבים ח"ב מכתב קל"ח.

2. שיחות הר"ן (אות ר"ה) שרבינו הק' הזהיר מאד לבל ילהחמיר חומרות יתירות בשום דבר.

ועיקר כוונת השיחה הנ"ל היא על האנשים שהחומרות ממררים את חייהם, ובעת שאוכלים מצה אזי עמקי מחשבותם אומרים להם שאין זה מצה אלא חמץ... והתפילין שלהם אינם תפילין... ובכל יום ובכל עת ובכל שעה עולה על דעתם חומרות וחששות חדשות. וכן יש כאלו שהחומרות נוטלים מהם את רוב חייהם, ומבטלים אותם מתורה ומתפלה ומחיות של תורה ומחיות של תפילה.

היוצא מדברינו שלא כל אחד שוה בזה ולא כל סוג חומרא שוה. מענין חומרות מובא ג"כ בצוואת הריב"ש. ובאמרי פנחס כתוב שאמר שהשיחה מהבעש"ט שלא להרבות בדקדוקים "דאס האט מיר דערהאלטן בילדותי" [זה החזיק אותי בילדותי].

ומובא מהבעש"ט שבימי נעוריו התחילו החומרות להפריע לו הדבקות, וזרק אותם. ואם לא היה זורקם לא היה מגיע למדריגותיו! וכן אמר שהראשונים היו להם מוחות חזקים והחומרות לא הפריעו אותם מהדבקות.

אני יודע עובדא אמיתית מאחד שהחמיר בתפילין, וזמן כביר היה תמיד רק ממציא חומרות בתפילין על הפרשיות והבתיים והגידים והרצועות, ולבסוף הפסיק לגמרי מלהניח תפילין.

כי כן דרכו של הבע"ד; אם יכול למנוע מאיש הישראל התעוררות דקדושה מה טוב, ואם לאו, שרואה שהאדם נשאר בהתעוררותו להשי"ת, מה עושה? הוא מתחיל לעזור להאיש הזה ומוסיף לו התעוררות בעבודת ה' על התעוררותו ומסיתו לדרכי הנהגה למעלה מכוחו. ועי"ז מפילו אח"כ לגמרי, כמו עשו אחר שראה שלבן והוא לא יכלו להתגבר על יעקב אמר: **"אציגה נא עמך מן העם אשר אתי"** (בראשית לג, ט"ו) היינו שרצה לעזור לו (ולוסיף לו חסידים...) ויעקב השיבו שאינו רוצה, אלא **"אתנהלה לאטי"** (שם לג, י"ד) היינו בהדרגה, **"לרגל המלאכה והילדים"** (שם), כי זאת היא העצה של הצדיק, להרגיל את האדם שיתנהג במידה ובהגבלה ללא ריבוי אור וללא הריסה.

ובכן, אל תתעמק בשיחה בשעה שאינו מאירה לך, וכל שיחה תתקבל אצלך רק לטוב ולחיים ולשלם. ברכת הצלחה וכטו"ס

יעקב מאיר שכתער

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מוריני שליט"א

'כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח כי אם ישבת כל הלילה ודיברת וסיפרת מיציאת מצרים אות הוא שהדיבור שלך יצא מהגלות!'

בעטלעריס) שם יש קטע ביום השלישי (לחנותם של בני הזוג ע"ש). שהעולם הוא קומה שלימה עם רמ"ח אברים וש"ס גידים, והעולם בכללו יש לו גם לב, וזה הלב של העולם הוא קומה שלימה עם פנים וידיים ורגלים וכו', אבל הציפורן של הרגל של אותו הלב של העולם הוא מלובב (הארצינער) יותר מלב של אחר. ובקצה העולם יש הר ועל ההר עומד אבן, ומן האבן יוצא מעיין, וזה הלב עומד בקשה אחר של העולם, והוא עומד נגד המעיין וכוסף ומשתוקק תמיד מאד מאד לבוא אל המעיין בהשתוקקות גדול מאד, וכל חיות הלב היא מה שמשתוקקת אל המעיין הזה. אך לכאורה צריך עיון מאחר שהוא מתגעגע אליו כל כך, מפני מה אינו הולך אליו, כי כשרוצה לילך ולהתקרב אל ההר שלמעלה הוא המעיין, אזי נעלם מעיניו ראש ההר (זה רואים בחוש, כשעומדים מרחוק רואים את הראש, וכשמתקרבים אינם רואים את הראש), וכשהלב אינו רואה את המעיין תצא נפשו ח"ו, לכן אינו יכול לעלות על ההר אלא לעמוד מרחוק ולהשתוקק, ע"כ מלשונו הק' במעשה.

ורביה"ק גילה על המעשה של היום השלישי של הבעטלער השלישי שזה מרמז לדוד המלך ע"ה, שהוא היה הלב של העולם, ומכיון שדוד המלך היה הלב של העולם, א"כ כשהאדם דבוק בספר תהלים, יכול להקבל לב כזה להשי"ת, שנעשים פרט וחלק מאותו לב והוא מלובב יותר מלב של שאר הפרטים.

■ לכן של ישראל

מוהרנ"ת זי"ע כותב שצריך למצוא את רוח הקודש של הצדיק, כי שמע מרביה"ק יש אשר נוסעים אל הצדיק ואין להם שום תועלת, כי אין הם יודעים למה נסעו ובמה הם חוזרים'. וכותב מוהרנ"ת שכשנוסעים לצדיק צריכים למצוא את הרוח הקודש של הצדיק, היינו את ההרגש המיוחד שיש להצדיק בהשי"ת, את החיות של השי"ת שיש להצדיק, את ההארה של הנשמה שיש לו, וממילא כאשר מתעוררים ע"ז, ומחדירים זאת פנימה כראוי, נמצא שהיה אצל הצדיק וחזר ממנו עם תועלת מרובה, מוחו נתרומם, ומתחיל להרגיש יותר את השי"ת והלב מתעורר להשי"ת, כלומר שרכש חלק מרוה"ק של הצדיק לתוכו פנימה. וזה הפירוש 'התקרבות לצדיקים' - שמוצאים את הרוח הקודש של הצדיק.

וזה הפירוש **"רוח ה' דיבר בי ומילתו על לשוני"** (שמואל ב', כג ב') - שהתהלים הוא התלבשות של רוח הקודש גבוה מאד כמו שגילה רביה"ק, וזה גנוז בתהלים. ולכן ע"י התהלים אפשר למצוא את הרוה"ק של דוד מלך ישראל, כמו שכתב רבינו בסיפורי מעשיות (במעשה של ה')

הספר שמחדש מעתה עולם היהדות - ספר דורשי יחודך פסח - בכל חניות הספרים